

Sygn. akt V U 753/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 października 2016 r.

Sąd Okręgowy w Kaliszu V Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie :

Przewodniczący SSO Marzena Głuchowska

Protokolant Barbara Wypych

po rozpoznaniu w dniu 11 października 2016 r. w Kaliszu

odwołania M. G.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

z dnia 14 kwietnia 2016 r. Nr (...)

w sprawie M. G.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o emeryturę

Zmienia zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. z dnia 14 kwietnia 2016 r. znak (...) w ten sposób, że przyznaje M. G. emeryturę poczynając od dnia 1 marca 2016 r.

UZASADNIENIE

W dniu 10.03.2016 r. do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. został złożony wniosek o przyznanie prawa do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach dla M. G..

Decyzją z dnia 14.04.2016 r. w sprawie (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. odmówił M. G. prawa do emerytury. Zdaniem ZUS w O. odwołujący nie spełnia przesłanek wskazanych w art. 184 ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych tj. nie wykazał 25 lat zatrudnienia na dzień 01.01.1999 r.

Od tej decyzji wniósł odwołanie M. G., w którym podniósł, iż wykonywana przez niego praca w okresie od (...) r. do 27.06.1973 r. i od 01.09.1973 r. do 25.10.1974 r. w gospodarstwie rolnym matki i w okresie od 08.10.1976 r. do 08.11.1978 r. w gospodarstwie rolnym ojca powinna być uwzględniona do ogólnego stażu pracy.

W odpowiedzi na odwołanie ZUS w O. podtrzymał argumentację wcześniej przedstawioną w zaskarżonej decyzji, podniósł, iż odwołujący nie udowodnił okresu 25 lat zatrudnienia oraz wniósł o oddalenie odwołania M. G..

Sąd Okręgowy/Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Kaliszu ustalił następujący stan faktyczny:

Odwołujący urodził się dnia (...) Organ rentowy uznał odwołującemu staż pracy na dzień 01.01.1999 r. wynoszący 22 lata, 3 miesiące i 12 dni. Organ rentowy uznał odwołującemu okres pracy w szczególnych warunkach wynoszący 15 lat 6 miesięcy i 19 dni. Organ rentowy nie uznał odwołującemu okresu pracy w gospodarstwie rolnym matki od dnia od (...) r. do 27.06.1973 r. i od 01.09.1973 r. do 25.10.1974 r. oraz w gospodarstwie rolnym ojca od 08.10.1976 r. do 08.11.1978 r.

W niniejszej sprawie odwołujący zmierzał do wykazania okresu pracy w gospodarstwie rolnym matki od (...) r. do 27.06.1973 r. i od 01.09.1973 r. do 25.10.1974 r. i w gospodarstwie rolnym ojca od 08.10.1976 r. do 08.11.1978 r.

Odwołujący nie należy do OFE. Odwołujący posiadał status pracownika. Odwołujący obecnie pracuje zawodowo.

Rodzice odwołującego W. G. (1) i W. G. (2) byli ludźmi urodzonymi w 1923 r. i 1933 r. Małżonkowie G. mieli wspólnie dwoje dzieci H. rocznik 1952 i M. rocznik 1955. Rodzice odwołującego rozeszli się, gdy odwołujący był malutkim dzieckiem. W. G. (1) miał już drugą rodzinę pod koniec lat pięćdziesiątych, gdyż posiadał z drugiego małżeństwa dwoje dzieci R. rocznik 1960 i D. rocznik 1961.

Matka odwołującego miała gospodarstwo rolne o powierzchni 9 ha położone w C.. Uprawiała zboża, ziemniaki, buraki, pomidory. Zajmowała się rolnictwem. Brat odwołującego z pierwszego małżeństwa rodziców H. po ukończeniu szkoły podstawowej w 1968 r. wyjechał do W., uczył się tam w szkole budowlanej, mieszkał w internacie i do domu nie wrócił. Odwołujący zamieszkiwał z matką w okresie do rozpoczęcia odbywania służby wojskowej do 26.10.1974 r. Odwołujący ukończył szkołę podstawową w 1971 r., gdyż powtarzał rok. Pracował z matką w jej gospodarstwie rolnym od (...) r. czyli od ukończenia 16 lat do rozpoczęcia nauki w szkole zasadniczej czyli do 31.08.1972 r. Pracował wtedy w gospodarstwie stale. W okresie od 01.09.1972 r. do 12.06.1974 r. odwołujący uczęszczał do Zasadniczej Szkoły (...) w K.. Nauka odbywała się w godzinach od 14-ej do 19-ej codziennie. W wakacji 1973 r. odwołujący pracował w (...). który to okres został uwzględniony w stażu pracy. W okresie nauki w szkole odwołujący pomagał matce w pracy w gospodarstwie rolnym, ale praca ta nie miała charakteru stałej pracy z uwagi na uczęszczanie do szkoły i konieczność nauki.

Odwołującemu należy doliczyć do stażu pracy okres pracy w gospodarstwie rolnym matki od (...) r. do 31.08.1972 r.

Po odbyciu służby wojskowej, czyli od 08.10.1976 r. odwołujący zamieszkał w gospodarstwie rolnym ojca W. G. (1), gdyż nie mógł z matką dojść do porozumienia. Z matką nie utrzymuje kontaktu do dziś. Wie że grunty matka wydzierżawia, a mieszka w P.. W. G. (1) miał swoje gospodarstwo rolne o powierzchni 25 ha położone w C.. Ojciec odwołującego zajmował się rolnictwem. Na gospodarstwie mieszkała jego druga żona I. urodzona w latach 30-tych i dwoje dzieci W. G. (1) z drugiego małżeństwa R. i D.. R. po ukończeniu szkoły podstawowej w 1965 r. uczył się w technikum rolniczym koło G. – dojeżdżał do szkoły 18-20 km w jedną stronę. D. po ukończeniu szkoły podstawowej w 1966 r. uczyła się we W., mieszkając w internacie. Na gospodarstwie ojca odwołującego uprawiano zboża, ziemniaki, trawę nasienną. Odwołujący mieszkał na gospodarstwie ojca także, gdy już zaczął pracować zawodowo, czyli do 09.11.1978 r. i nadal do 1983 r., kiedy to pobudował dom i wyprowadził się do S.. Odwołujący pracował w gospodarstwie rolnym ojca od 08.10.1976 r. do 08.11.1978 r. Nie uczył się wtedy i nie pracował zawodowo poza rolnictwem.

Odwołujący powoływał się na pracę w gospodarstwie rolnym matki i ojca ubiegając się o pracę w (...) w K..

Odwołujący wykonywał stałą codzienną pracę w gospodarstwie rolnym matki w okresie co najmniej od (...) r. do 31.08.1972 r. oraz w gospodarstwie rolnym ojca od 08.10.1976 r. do 08.11.1978 r.

(dowód: zeznania odwołującego, zeznania świadków M. W. i E. B., akta osobowe odwołującego)

Możliwość uzyskania emerytury przez mężczyzn przed ukończeniem 65 roku życia przewidywał do 31.12.2008 r. przepis art. 32 ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2015 r. poz. 748). Obecnie osoby urodzone po 31.12.1948 r., które osiągnęły wiek wymieniony w art. 32 i pracowały w szczególnych warunkach mogą przejść na emeryturę na warunkach przewidzianych w art. 184 wymienionej ustawy. Muszą, m.in. spełniać warunek wykazania stażu pracy 25 lat dla mężczyzn i 15 lat pracy w szczególnych warunkach na dzień 01.01.1999 r. Przepis ten wymagał także dla spełnienia warunków do świadczenia, rozwiązania stosunku pracy i braku przynależności do OFE. Warunek rozwiązania stosunku pracy nie obowiązuje od 01.01.2013 r.

Dla celów ustalenia uprawnień do wcześniejszej emerytury za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia w podmiotach, w których obowiązują wykazy stanowisk ustalone na podstawie przepisów dotychczasowych. Wiek emerytalny takich osób, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie, których osobom przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie ustawy oraz Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7.02.1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r., nr 8, poz. 43 ze zmianami), a także na podstawie przepisów wykonawczych wydanych na podstawie wymienionych aktów.

Pierwszym z warunków do przyznania emerytury jest brak przynależności do OFE i odwołujący ten warunek spełnia. Kolejnym warunkiem jest ukończenie 60 roku życia. Odwołujący osiągnął wymagany przez przepisy wiek w dniu (...). Następnym warunkiem jest przepracowanie wymaganego okresu zatrudnienia tj. co najmniej 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych. Odwołujący wykazał okresy składkowe i nieskładkowe za okres 22 lata 3 miesięcy i 12 dni na dzień 01.01.1999 r.

Spór w niniejszej sprawie sprowadza się do tego, czy odwołujący na dzień 01.01.1999 r. wykazuje ogólny staż pracy wynoszący 25 lat. Zauważyć należy, iż emerytura w obniżonym wieku z uwagi na pracę w szczególnych warunkach przewidziana jest obecnie, oprócz emerytur pomostowych, jedynie dla grona osób, które w określonej dacie spełniły warunki stażowe. Tą datą jest 01.01.1999 r. Spełnienie warunku 20 lat zatrudnienia na tę datę dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn dotyczyć będzie z upływem czasu coraz mniejszej grupy osób - fizycznie stanie się niemożliwe wykazanie stażu pracy w takim wymiarze. Zdaniem Sądu z tego powodu rygorystycznie podejść należy do ustalania ogólnego stażu pracy ubezpieczonych, tak jak czyni się do badania stażu w szczególnych warunkach.

Co do doliczenia do stażu pracy okresu pracy w gospodarstwie rolnym stwierdzić należy.

Z treści art. 5 cytowanej ustawy przy ustalaniu prawa do emerytury i renty i obliczaniu ich wysokości uwzględnia się okresy składkowe i nieskładkowe, z tym, że okresy nieskładkowe uwzględnia się w wymiarze nie przekraczającym jednej trzeciej udowodnionych okresów składkowych. Art. 10 powołanej wyżej ustawy przewiduje natomiast możliwość uwzględnienia przy ustalaniu prawa do emerytury oraz przy obliczaniu jej wysokości przypadających przed dniem 01.01.1983 r. okresów pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia, ale jedynie, gdy okresy składkowe i nieskładkowe, ustalone na zasadach określonych w art. 5-7, są krótsze od okresu wymaganego do przyznania emerytury, w zakresie niezbędnym do uzupełnienia tego okresu.

Powołany powyżej art. 10 ustawy pozwala na uwzględnienie okresu pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia przypadającego w czasie, kiedy nie funkcjonowało ubezpieczenie społeczne rolników (tj. przed 01.01.1983 r.). Podstawowe znaczenie ma zatem ustalenie czy wykonywanie określonych czynności w gospodarstwie rolnym można uznać za okresy pracy w tym gospodarstwie. We wskazanym przepisie nie ma jednak definicji pracy w gospodarstwie rolnym. Przyjmuje się w związku z tym, iż ustalenia czy, pracę danej osoby w gospodarstwie rolnym można uznać za pracę mogącą być uwzględnioną przy ustalaniu prawa do emerytury, dokonywać należy w oparciu o przepisy regulujące ubezpieczenie społeczne rolników. Za okresy pracy w gospodarstwie rolnym, uważa się więc okresy wykonywania pracy na takich warunkach, jakie po dniu 01.01.1983 r. dawałyby podstawę do objęcia ubezpieczeniem społecznym rolników (tak w wyroku SN z dnia 03.07.2001 r., II UKN 466/00 OSNPUSiSP 2003, nr 7, poz. 186).

Ubezpieczenie społeczne rolników regulowane jest przepisami ustawy z dnia 20.12.1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U z 1998 r., nr 7, poz. 25 ze zmianami). Przyjmuje się powszechnie, iż o uwzględnieniu przy ustalaniu prawa do świadczeń emerytalno-rentowych okresów pracy w gospodarstwie rolnym przesądza wystąpienie dwóch okoliczności: po pierwsze - wykonywanie czynności rolniczych powinno odbywać się zgodnie z warunkami określonymi w definicji legalnej „domownika” z art. 6 pkt 2 powołanej ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników i po drugie - czynności te muszą być wykonywane w wymiarze nie niższym niż połowa ustawowego czasu pracy, tj. minimum 4 godziny dziennie (art. 6 ust. 2 pkt 1 lit. a ustawy emerytalnej). Takie stanowisko zajęto w wyrok SN z

dnia 28.02.1997 r., II UKN 96/96,(OSNP,1997/23/473),wyrażonym wprawdzie na gruncie poprzednio obowiązującej ustawy, ale nadal aktualnym.

Zgodnie z treścią wskazanego powyżej art. 6 pkt 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników za domownika uważa się osobę bliską rolnikowi, która ukończyła 16 lat, pozostaje z rolnikiem we wspólnym gospodarstwie domowym lub zamieszkuje na terenie jego gospodarstwa rolnego albo w bliskim sąsiedztwie i stale pracuje w tym gospodarstwie rolnym i nie jest związana z rolnikiem stosunkiem pracy. W poprzednio obowiązującej ustawie z dnia 14.12.1982 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin domownika definiowano jako członka rodziny rolnika, pozostającego we wspólnym gospodarstwie domowym z rolnikiem, mającego co najmniej 16 lat, nie podlegającego obowiązkowi ubezpieczenia na podstawie innych przepisów, a ponadto osobę, dla której praca w gospodarstwie rolnym stanowi główne źródło utrzymania.

W rozpoznawanej sprawie z dokonanych ustaleń faktycznych wynika, iż rodzice odwołującego byli rozwiedzeni od wczesnego dzieciństwa odwołującego. Każde z nich miał swoje gospodarstwo rolne. odwołujący do rozpoczęcia odbywania służby wojskowej mieszkał z matką i pracował z nią na gospodarstwie rolnym. Jako stałą pracę w gospodarstwie rolnym matki odwołującemu należy doliczyć okres od ukończenia 16 lat czyli od (...) r. do rozpoczęcia nauki w szkole czyli do 31.08.1972 r. Po zakończeniu odbywania służby wojskowej czyli od 08.10.1976 r. odwołujący mieszkał w gospodarstwie rolnym ojca i w tym gospodarstwie pracował do rozpoczęcia zatrudnienia czyli do 08.11.1978 r.

Po doliczeniu odwołującemu okresu uzupełniającego od (...) r. do rozpoczęcia nauki w szkole czyli do 31.08.1972 r. i okresu po zakończeniu służby wojskowej od 08.10.1976 r. do rozpoczęcia zatrudnienia czyli do 08.11.1978 r., odwołujący na dzień 01.01.1999 r. wykazuje staż pracy wynoszący 25 lat 7 miesięcy i 7 dni.

Ostatnim warunkiem uzyskania prawa do emerytury na podstawie art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych jest przepracowanie co najmniej 15 lat w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze na dzień 01.01.1999 r. Odwołujący wykazał okres ponad 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Odwołujący wykazał okres 25 lat zatrudnienia na dzień 01.01.1999 r.

Odwołujący spełnił zatem warunki wymienione w art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych do nabycia prawa do emerytury.

Mając na uwadze powyższe na podstawie art. 477¹⁴ § 2 kpc Sąd orzekł jak w wyroku o zmianie decyzji i przyznaniu odwołującemu emerytury od dnia 01.03.2016 r.